

mus, aquam hanc denotasse planetum nostrum et contritionis lachrymas, quæ communionem præcendere debent. Quærunt nonnulli interpres, cur incarnata Sapientia, nuptiis in Cana Galilææ¹ de vino, miraculose producto, prospicere volens, illud ex aqua et non potius ex aere vel alia quapiam materia produxerit. Ad quod dubium S. Maximus respondet²: « Quod aquæ novo sunt ordine in vinum mutatae, novi nobis poculi prælibatum est sacramentum. » Etenim miraculum istud typus quidam fuit conversionis et transubstantiationis panis in carnem et vini in sanguinem Christi; atque ideo vinum potius ex aqua, quam ex alia materia producere voluit, ut nos doceret connexionem, quam aqua compunctionis, lotionis et abstensionis conscientiae nostræ habet cum hoc sacramento.

6. — Origenes in ea est opinione, quod cœnaculum istud in loco quodam eminenti et elevato situatum fuerit; unde ita legit³: « Ostendet vobis locum in superioribus stratum. » Porro cœnacula velut oratoria quædam erant; unde in hoc cœnaculo primum totius Christianitatis templum et oratorium erectum fuit; ibi Christus primum consecravit et obtulit sacrificium; ibi pariter primi fideles numero centum viginti, simul cum sanctissima Virgine, decem diebus continuis, ad ferventem ad Deum orationem fundendam fuerunt congregati; in eodem quoque cœnaculo Spiritus Sanctus, cum omnibus donis et celestis paradisi thesauris super Apostolos descendit, ut relationem intelligeremus, quam hoc sacramentum cum spiritu, oratione et affectuum, cogitationumque nostrarum ad Deum elevatione, habere debet. Porro ex variis Scripturæ locis oratoria in sublimi domum loco situata fuisse colligitur, ut videre est *Judith.*, vñ, *Reg.*, xvii, versic. 33, et *Reg.*, xvii, versic. 19. Unde et Origenes de hoc cœnaculo dicit: « Si domus hæc præparata, non solum superior, nec solummodo magna sed etiam mundata, nullo modo habens malitiae sordes. » Salmeron in sensu spirituali de hujus cœnaculi magna capacitate disserens, ait⁴: « Grande autem cœnaculum fit conscientiæ, postquam abiecitur peccata et amorem temporalium bonorum, quæ angusta sunt atque exigua, exuit. Fit etiam grande, ex desiderio faciendi voluntatem Dei et siti salutis proprie et ad cibum hunc Eucharistia non ex contentione aliqua aut secta, sed ex obedientia et charitate accedendi. » Idem quoque auctor de ornamentis hujus cœnaculi ait: « Stratum, id est, virtutum tapetibus ornatum. » S. Ambrosius quoque de hoc cœnaculo ita legit⁵: « Ostendet vobis in superioribus locum magnum, ibi parate; unde sequentem deducens moralitatem, ait: « Ad vertimus igitur, quod non ad terrena descendere,

¹ JOAN., II, 1. — ² S. MAX., h. 1 de Epiph. — ³ ORIG., tr. 33 in Matt. — ⁴ SALM., ib. — ⁵ S. AMBR., in Luc.

« sed in superioribus locum stratum magnum quæ rere debeamus, ut Domini Pascha celebremus. »

7. — In hoc pariter coenaculo, priusquam corpus suum sacratissimum consecraret, Christus Apostolis suis, qui postea communicaturi erant, pedes lavit⁶: « Mittit aquam in pelvis et caput lavare pedes discipulorum et extergere linteo, quo erat præcinctus. » Hæc autem ablatio ad nihil aliud ordinabatur, quam ad denotandam purificationem, qua quælibet anima a maculis etiam venialibus se emundare debet, ut tanto magis ex hoc sacramento proficiat; unde Christus Petro ait: « Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus. » S. Ambrosius de hac pedum ablutione ita scribit⁷: « Ideo lavas pedes, ut in ea parte, in qua insidiatus est serpens, majus subsidium sanctificationis accedat, quo postea te supplantare non possit; lavas ergo pedes, ut laves venena serpentis. » Deus olim in Leviticis has holocausti conditions præscripsit⁸: « Masculum immaculatum offeret; animal enim offrendum, omnis maculæ expers esse volebat. Insuper autem inter alias cæremonias, victimæ pedes ablui voluit: « Pedibus lotis aqua. Quid si igitur lotionem hanc in animalium oblatione requirebat, quanto magis illam requiret in conscientiis fidelium, qui, ad hoc sacramentum, in quo est agnus immaculatus, pro peccatis abolendis sacrificatus, sunt accessuri? Nam ut Philo de animalibus ad sacrificium aptis disserens, ait: « Pedum lotio significat, non humi post hac incendum, sed per æthera; « amans enim Deum anima, revera in cœlum a terris emigrat, sumptisque alis petit sublimia. » Quando S. Abraham Patriarcha in Mambre sedens tres illos Angelos suscepit hospitio, iisdem dixit⁹: « Lavate pedes vestros, ponamque bucellam panis. Sed quid opus erat, panem manducaturis pedum lotionem præmittere? nimurum factum istud præludium quoddam fuit illius, quod in Sion facturus erat, priusquam Apostolis suis panem distribueret Angelorum. At vero ex quo hospites illi Angeli erant, quo fine pedum lotione indigebant? responderetur; quantumcumque anima aliqua pura et munda sit, etiam si celestis quidam Angelus esset, ad hoc tamen, ut ad hunc panem digne sumendum accedat, puritatem sufficientem nequaquam adducere potest; sic enim tametsi Apostolis suis dixisset: « Vos mundi estis; nihilominus protinus subjunxit; qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet. » Rabanus supra Genesin de hac pedum lotione ita scribit¹⁰: « Pedes eorum lavit, ut in extremo lavaci purificationem demonstraret futuram, siquidem et convivium preparat, vitulum scilicet saginatum, iste autem vitulus tener saginatus, « Domini nostri Jesu Christi est Corpus. » Origenes quoque ad item propositum inquit¹¹: « Quia scie-

⁶ RUP. ABB., lib. V de div. offic. — ⁷ RAB., I. II de inst. cler., c. 36. — ⁸ MATTH., XXVII, 57. — ⁹ MARC., XXV, 43. — ¹⁰ JOAN., XIX, 30. — ¹¹ HUG. CARD., in Matt. — ¹² LUC., XXIII, 50. — ¹³ S. THOM., in Cat. — ¹⁴ MARC., XV, 46.

« bat, Dominica sacramenta non nisi in lavandis pedibus consummari. » **Rupertus** Abbas ad lotionem in Sion factam alludens, inquit¹: « Pedes quippe nostros, id est, actus nostros quotidie necesse habemus lavari; si dixerimus, quia peccatum non habemus, et lavari pedes nostros recusa verimus, nos ipsos seducimus et veritas in nobis non est; quamvis lotus, quamvis mundus esset Petrus, tamen Dominus inquit: « Si non lavero te, non habebis partem mecum. » **Rabanus** quoque observat², quod eodem die, quo Christus Apostolorum pedes lavit, eosque communione sacra refecit, Ecclesia quoque, altaria, vasa sacra, aliquam ad cultum Divinum destinatam suppellectilem lavare consueverit, ut nos doceat puritatem, cum qua ad Eucharistiam, que eo die primam suam originem habuit, accedere debemus.

8. — Redemptor noster sacrosanctum Corpus suum, quod prius contemni et indigne tractari permiserat, postquam illud nobis in sacramento altaris reliquit, omni cum honorificentia et munditie tractari voluit. Sic enim non obstante, quod tanta cum ignominia in monte Calvario in cruce actus fuisset, soluto humanæ redēptionis pretio, duorum principum manibus consignari voluit; nam ut Matthæus ait³: « Venit quidam homo dives ab Arimathea nomine Joseph, hic accessit ad Pilatum et petiit Corpus Jesu; tunc Pilatus jussit reddi Corpus; quem eumdem Joseph S. Marcus⁴ nobilis Decurionem appellat; S. Joannes quoque de Nicodemo ait⁵: « Venit autem et Nicodemus ferens mixtūram Myrræ et Aloes. Circa quæ verba Hugo Cardinalis hanc instituit observationem: « Nobilis Decurio, id est de Curia; quæ autem sit nobilitas, quæ deditio ejus, dicit Lucas⁶: « Qui erat Decurio vir bonus et justus, qui non consenserat consilio et actibus eorum. » Hi enim, qui in offensas Dei nequaquam consentiunt, sed justi sunt et boni, hi, inquam, Corpus Christi accipere merentur. De hoc eodem adeo digno viro S. Thomas ait⁷: « Iste Joseph secundum saeculi statum magnæ fuit dignitatis, sed multo majoris meriti apud Deum fuisse laudatur, siquidem justus fuisse describitur, dicebat quippe, eum talem existere, qui Corpus Domini sepeliret, quatenus per justitiam meritorum, dignus esset tali officio: » quod si vero hæc tanta bonitas et sanctitas requirebatur in eo, qui corpus ejus sepulturæ mandare debebat, quanto major requiretur in illo, qui illud sibi unit et incorporat?

9. — Joseph autem mercatus Sindonem et deponens eum involvit Sindone⁸. S. Matthæus addit: in Sindone

munda. Verisimile quidem erat, quod vir ille, utpote dives et opulentus, magnam habuerit in domo sua linteorum suppellectilem, verumtamen quia illa ad aliorum hominum corpora contingenda adhibita fuerant, illis uti noluit, sed ut corpus Christi honorificentius et majori cum munditie tractaret, novam, mundam, candidam et subtilem Sindonem pretio comparare voluit, estque illa ipsa qua per tota sæcula in hodiernum usque diem Taurini, tanta cum veneratione, conservatur et colitur. « Per istam vero Sindonem, » inquit S. Thomas¹, « signatur caro Christi munda; sit enim de lino, quod per multam pressuram dealbatur. Item signatur munda conscientia, ubi Christus re quiescit. » Simile quoque expositionem Hugo Cardinalis super hunc textum adducit, dicens²: « Moraliter insinuat hic, qualiter recipi debeat Corpus Christi, per hoc quod posuit eum Joseph in sindone munda, notatur, quod debet poni in munda conscientia. » S. Anselmus huic ritum illum derivari notat, consecrandi Corpus Christi super corporale ex candido et mundo linteo factum et subdit³: « Mystice Jesum sindone munda involvit, qui eum pura mente suscipit. » S. Paschasius in commentario super S. Matthæum dicit⁴: « Narratur munda fuisse, quia dignum erat, ut mundissimum Corpus Domini mundo involveretur in linteo, sed Corpus Jesu magis præstabat mundiam, quam illud ex quo involutum erat, quia quæcumque tangebat Auctor vitæ, omnia nova fiebant et munda. » Similiter Origenes diu ante ipsum dixerat⁵: « puto, magis munditiam sindon illa habebat, ex quo involutum est corpus Christi, quam prius. Corpus enim Jesu etiam in morte constitutum, quasi corpus Jesu mundabat omnia, quæcumque tangebat. » S. Hilarius, postquam textum illum Evangelicum allegasset: « Munda sindone corpus involvit, subjungit⁶, « et quidem in hoc eodem linteo reperimus de cœlo ad Petrum universorum animantium genera submissa. » At vero qua ratione linteum illud mundum esse poterat, in quo tota continebantur animalia immunda? ad hoc Deus ipse S. Petro respondit⁷: « Quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris. Accedit igitur ad hoc corpus audacter quævis anima immunda, quia si cum detestatione culparum suarum, ac vera pœnitentia accesserit, candorem recipiet debitum atque munditiam, prout in discursu XVIII probavimus. S. Bernardinus quoque de sacramento altaris scribens⁸, bonam conscientiam in hac Sindone figuratam fuisse demonstrat.

10. — Fuit quoque sacrum hoc corpus in monumento novo, in petra exciso, in quo nondum

¹ S. THOM., ib. — ² HUG. CARD., in Matt. — ³ S. ANS., ib. — ⁴ S. PASCH., I. XII in Matt. — ⁵ ORIG., tr. 33. — ⁶ S. HILAR., can. 3 in Matt. — ⁷ ACT., X, 15. — ⁸ S. BERN., t. II, s. 54.

quisquam positus fuerat, collocatum; ac proinde Theophylactus monet, dicens¹: « *Pretiosum corpus pretiose sepelias, cum enim esset discipulus Domini, sciebat, qualiter corpus Domini honorari deberet; omnia quippe quæ sunt circa corpus Christi Jesu,* » inquit Origenes², munda sunt « et nova. » S. Paschasius hac de re sequentem habet observationem³: « *Quod monumentum numquam exciditur nisi in petra, quæ Christus est, firmissima, hinc oportet credere, quod non ille a nobis, sed nos a corpore sacrificamur, ut mundiores simus, si tantum recta fide et conscientia bona illud suscipimus, alioquin sine corpore Christi vacui et immundi sumus.* » Sionius Carthusianus pro communicantibus hanc ad eorum provectum inde deducit moralitatem, dicens⁴: « *Ponit Deum in sepulchro novo, qui collocat eum in anima intus reformata.* » Hugo Cardinalis similiter ait⁵: « *In monumento novo, id est, in corde innovato per penitentiam, ad Ephes., iv: Innovamini spiritu mentis vestræ.* » De mysterio vero saxi, quo clausum fuit sepulchrum, ita scribit: « *Saxum magnum quod advolvitur ad ostium monimenti, est magna penitentia, quæ tenet in nobis Jesum per gratiam.* » Unde Isaiae cap. xxx, dicitur⁶: « *Dabit tibi Dominus Panem arctum et non faciet ultra avolare a te Doctorem tuum.* »

DISCURSUS XXIX.

EUCARISTIAM SUMME FRUCTUOSAM EFFICIT, QUI ILLAM CUM ACTUALI MORTIS MEMORIA SUSCIPIT, ILLAMQUE QUASI ULTIMA FUTURA ESSET, ASSUMIT.

IDEA SERMONIS. — 1. S. Eucharist. digne sumere volentes, cogitent esse Phase, hoc est transitus hujus vitæ ad vitam futuram. — 2. Diversæ adducuntur rationes, quare Christus instituerit S. Euch. in fine vita. S. Eucharistia apposite vocatur Coena. — 3. Panis Eucharisticus sumendum ac si essemus parati ad mortem. Figura hujus in muliere Sareptana. — 4. Continuantur eadem materia. — 5. Communicatur mortificient concupiscentias carnis. Cur populus in deserto cibatus miraculo pane jussus fuerit sedere super fœnum. — 6. Expeditur sollicitudo mulierum circa Corpus Christi sepultum. Utilissimum est S. Communionem sape sumere, ac si esset viaticum. Quid designet panem Eliæ missum fuisse subcinericum.

Sic autem comedetis illum: Renes vestros accingetis et calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus. Exod., xii, 11.

1. — Habitus, quo Hebræi agnum Paschalem manducaturi, indui debebant, hominis peregrini speciem referebat, ad iter ineundum accincti; illa enim vestium præcinctio, calceatio pedum et bacu-

¹ THEOPH., in Cot. — ² ORIG., ib. — ³ S. PASCH., ib.

⁴ DION. CARTH., I. — ⁵ HUG. CARD. — ⁶ ISA., XXX, 20.

lus, quem manibus tenebant, hominem ad iter ineundum paratum indicabant; quod idem mysternum Deus eodem tempore illis revelavit, quando iis hunc ritum præscripsit: *Est enim phase, inquit, id est transitus Domini;* imo quando Israelitæ agnum manducando, prima omnium vice Pascha suum celebrarunt, jam de facto in procinctu erant, ut ex Ægypto egredarentur, in terram promissionis profecturi, in cuius tanti beneficii memoriam deinceps omni anno eadem ceremonia ab ipsis continuari debebat; sed *omnia in figura contingebant illis*, quia enim agnus Eucharistiae figura erat, Ægyptus vero mundum, sicut et terra promissionis vitam futuram præfigurabat, ideo Deus per hunc peregrini habitum, fidelibus suis insinuare voluit, quod si agnum sacramentalem cum fructu animæ manducare velint, necessum sit, ut sumentes hoc sacramentum, sibi persuadeant, se in procinctu stare, ut ex hac vita in vitam proficiantur futuram. Auctor operis imperfecti de virginibus loquens, quæ ardentes lampades portantes, sponsum expectabant, Christianum in hac vita veluti peregrinum vivere debere inquit; idque per prædictam Israelitarum historiam his verbis probat¹: *Propterea et Judæi exituri de Ægypto, expediti et præcincti agnum jussi sunt manducare et ad exeundum parati, ostendentes nobis, quomodo quicunque nostri agni Eucharistiam manducant, ita semper debent esse expediti, quasi quotidie exituri de mundo.*

2. — Ad hoc propositum non inutilis excitari quæstio potest, quare incarnata Sapientia homini Cœlesti hoc sacratissimi corporis sui convivium (quod Salomon tot ante sœcula in Proverbii, his verbis prædixit²: *Sapientia ædificavit sibi domum, miscuit vinum et proposuit mensam suam*) exhibere volens, id ipsum facere distulerit, donec assumpto in Incarnatione corpore, post xxxiii annos, in ultima tandem vitæ sue periodo id ipsum perficeret. Eanidem difficultatem Albertus Magnus proponit pariterque resolvit, considerando quod non quavis hora opportunum sit, cibum corporalem sumere, sed quod tria præcipue ad cibum sumendum præcedere debeant³, quorum « unum est ex abstinentia præcedenti desiderium famis. Secundum, quod in corpore consumptus sit malus chylus, si ille in corpore est per cibum male ante comedendum. Tertium autem est hora illa, qua etiam virtute cœlesti juvantur vires corporis ad cibum sumptionem et profectum, unde antequam cibus iste daretur, oportuit, quod desiderium famis in ipsum excitaretur et quod sentiret homo, quod sine isto edulio reparari non poterat; et ideo quamdiu per bona naturæ in naturalis lege refici præsumpsit, cibus iste non parabatur; et quamdiu per bona legis factorum refici putabat, non

¹ AUCT. Oper. Imperf. — ² PROV., IX, 1. — ³ ALB. MAG., de Euch.

parabatur cibus, sed significabatur; » sic enim in lege naturæ demonstratus fuit in pane, quem Abraham tribus Angelis in Mambre apposuit, prout in cap. xvii Geneseos legitur; in lege vero scripta repræsentatus fuit in panibus propositionis. His præmissis idem auctor progredivit, dicendo: « Quando autem famem sensit et vidit quod aliunde refici non potuit, tunc sub lege gratie iste cibus paratus fuit; » ad eum modum, quo filius prodigus vitulum saginatum admissus non fuit, donec urgente fame lamentaretur, dicendo: *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo! surgam et ibo ad patrem meum, et dicam ei, etc.* Quibus similia sunt lamenta illa Jeremiæ Thren., iv: *Parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret.* « Hoc sensu fame incitata in hominibus, parabatur iste cibus, fastidientibus enim non debebat ingeri, similiter quia chylus valde malus creatus erat in homine ex comedione veteri, qui nullo modo fuit tenendus in corpore cum cibo sancto et ideo expediebat, quod ille prius per longam abstinentiam consumeretur et tunc demum cibus sanitatis præpararetur; oportuit ergo, quod expulsiva et evacuativa homo sumeret, antequam cibus iste præpararetur; haec fuerunt legis austeritas et prophetice exhortatio et tunc demum expulso malo chylo, qui ex vetito creatus fuerat, cibus gravior perfectæ sanitatis parabatur. » Tertia ratio Alberti Magni est, quia sicut ad manducandum expectatur hora competens, quæ solet esse post meridiem: « Similiter est in die mundi, quod, antequam sol inclinaret a meridie, hoc est in fine mundi, non erat parandus cibus salutaris, tunc enim in vespera mundi paratus, jam membris vacuis ingeritur cibus salutaris et tunc avide appetitur et salubriter accipitur et tunc Dominus noster cibum salutarem paravit et ideo cœna Domini dicitur et non prandium, quia in fine mundi parata haec Cœna aliam se sequentem non habebit. » Porro Eucharistiam, cœnam quamdam esse certum est, siquidem de illa dicitur⁴: *Homo quidam fecit cœnam magnam et vere magna cœna est, quia ut Hugo Cardinalis ait⁵: Fercula apposita magna sunt, scilicet corpus et sanguis Domini.* At vero cur Eucharistiam, cœnam nominari existimas? certe non aliunde, quam quia post cœnam quies nocturna somni subsequitur; somnus autem imago est mortis; unde observandum, quod S. Joannes, priusquam institutionem ultimæ cœnam, in qua Christus corpus suum consecravit, referret, non sine mysterio præmisserit⁶: *Sciens Jesus, quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem; quasi dicere vellet: tunc cœnam Eucharisticam generi humano adeo salutarem, atque ab eodem tantopere suspiratam cele-*

⁴ LUC., XIV. — ⁵ HUGO CARD., ib. — ⁶ JOAN., XIII, 1.

brare voluit, quando jam in procinctu erat ex hac vita discedendi; ad erudiendum nos, quod dum ad hanc cœnam accedimus, eosdem cum Christo sensus et cogitationes habere debeamus; credendo nimur, quod sacramentum, quod sumimus, via tui loco accipiatur, haud secus ac si ultima communionio futura foret. Ideo quoque Apostolus ait¹: *In qua nocte tradebatur, accepit panem, et alibi ad nostram instructionem inquit: Quotiescumque manducabis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annunciatibus.* Ideo quoque ipsem Christus vix sub speciebus panis et vini, sacratissimum corpus suum consecraverat, cum ecce immediate sui ex mundo discessus mentionem fecit: *Dico autem vobis: non bibam amodo de hoc genitine vitiis, usque in diem illum, cum illud bibam vobi cum in Regno Patris mei.*

3. — Theodoreus ad præceptum Hebræis his verbis, *renes vestros, etc. impositum, se reflectens, inquit: præcepit babere lumbos præcinctos, pedes calceatos, et lucernas ardentes, more servorum expectantium Dominum suum.* Cum Elias Prophetæ in extrema illa annonæ caritate se, jussu Dei, in Sareptam reciperet, viduam quamdam obviam habuit ligna colligentem, cui dixit³: *Affer mihi bucellam panis;* cui illa respondit: *Non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinx.* En colligo duo ligna, ut ingrediar, ut faciam illum mihi, et filio meo, ut comedamus et moriamur. Ubi querendum venit, quo sensu haec mulier dicere potuerit, se panem comesturam, ut moreretur, cum panem potius ad vitæ conservationem ordinatum esse constet? pro resolutione sciendum, quod per hanc mulierem intelligatur Ecclesia, quæ duo ligna colligit, dum crucem et passionem Redemptoris commemorans, panem Eucharisticum coquit, qui fructus est passionis et mortis Christi; unde apud Jeremiam dicitur⁴: *Mittamus lignum in panem ejus;* et S. Augustinus inquit⁵: *Signo Crucis consecratur Corpus Domini.* Est quoque sacramentum altaris, panis arctus et angustus, quem ideo Isaías⁶ Panem arctum appellat, et quidem adeo arctus est, ut S. Thomas dicere non dubitarit: *Fracto demum sacramento, ne vacilles, sed memento, tantum esse sub fragmanto, quantum toto tegitur.* Haec igitur Ecclesia per mulierem illam, quæ panem pro se et filio suo, id est populo Christiano Catholico coccitura erat, denotata, non obstante, quod panis Eucharisticus panis sit vitæ. « Panis vivus et vitalis hodie proponitur; » nihilominus protestatur, quod illum manducet, ut moriatur: *Ut comedamus et moriamur,* quia tunc cibus hic Eucharisticus nobis proderit, si illum, veluti in procinctu ad mortem positi, sumperimus.

¹ II CAR., XI, 23. — ² THEOD., q. 24 in Exod. — ³ IV REG., XVII, 12. — ⁴ JER., XI, 19. — ⁵ S. AUG., ser. de temp. — ⁶ ISA., XXX, 20.

4. — Per nuptias illas a Rege filio suo præparatas¹, ex mente Angelici Doctoris, sacrum hoc denotatur convivium, de quo canimus: « *O sacram convivium in quo Christus sumitur*; istud nuptiale convivium est Eucharistiae sacramentum; istud convivium in cœna Domini fuit paratum. » At vero observatisne aliquando, quinam præcipue ad hasce nuptias invitati fuerint? sacer textus ait: *Ite ad exitus viarum, et quoscumque inveneritis, vocate ad nuptias*. At vero quidnam honorificentia convivio huic nuptiali, et regio a gente tam vili adferri poterat? ad exitus namque viarum, alii præter peregrinos et viatores non reperiuntur. Audiatis velim, quam bene Albertus Magnus prædicta verba ad propositum nostrum explicet²: « Illi, inquit, sunt in exitibus viarum, qui mortem suam jugiter prospiciunt, et qui se credunt quotidie morituros, et certe tales dignos se efficiunt, ut ad Christi nuptias introire mereantur. » Quicumque enim mortis ejus efficaciter recordantur, student esse continentes, patientes, et obedientes, nituntur semetipsos per veram contritionem, et per veram confessionem a peccatorum maculis expiare. Superius de mensa panis et vini a Sapientia increata magnifice instructa mentionem fecimus, per quam, Eucharistiam certum est denotari quia in solemnitate Corporis Christi antiphona illa canitur³: « *Sapientia aedifieavit sibi domum, miscuit vinum, et posuit mensam*. » At vero observandum, quomodo convivantes ad illam invitari; dicit enim sacer textus: *Misit uncillas suas, ut vocarent ad arcem et ad mania civitatis: venite et comedite panem, et bibite vinum, quod misericordia vestra: nimis veluti milites convivas suos esse voluit, qui quovis momento mortis sunt periculo expositi, quales nos quoque Christus esse desiderat, dum communicamus*.

5. — Gaudientius de comedione agni Paschalis, disserens, seque ad præceptum illud: *Calceamenta habebitis in pedibus*, reflectens, hanc instituit observationem⁴: « *Pellis quæ aptatur in usum, non nisi mortui animantis est*. Oportet ergo nos ex præcepto Dei prius mortificare concupiscentias carnis, et sic accipere Corpus Christi; » hec autem concupiscentia per vivam vicinæ mortis memoriam reprimitur. Illud quoque miraculum multiplicationis panum, quod Redemptor noster in deserto juxta mare Tiberiadis paravit, illud præfiguravit miraculum, quod deinceps in coenaculo Sionitico patrandum, et ad Ecclesiam in finem usque sacerdotiorum transmittendum erat, de quo eximus quidam Cardinalis, qui antea prædictoris Apostolici munere functus fuit, ita scribit⁵: « *Factum est etiam hoc ad, mysterii significationem de sacratissimo Eucharistiae mysterii pane in quanon novus panis*

¹ MATT., XXII. — ² ALB. MAG., s. 74 in Dom. XX post Trin. — ³ PROV., IX, 3. — ⁴ S. GAUD., tr. 2 de mand. agni. — ⁵ TOLET.

« *creatur, sed panis jam factus assumitur, qui dividitur virtute in Christi substantiam seu corpus convertitur*. » De quo etiam Glossa, verba illa: *Ut autem impleti sunt, considerans, inquit: Non esuriet, qui acceperit Christi cibum*, nam Ecclesia canit: « *O sacram convivium, in quo mens impletur gratia*, » de quo denique S. Paschasius ita arguit¹: « *Etenim hydria farinæ sive panes crescunt, et non minuntur, dum satiant; quid putas caro Christi?* » Enim vero quod in hoc facto vel maxime proposito nostro deseruit est præceptum a Christo Apostolis suis impositum, ut facerent turbas discubere ad mensam illam, quæ Eucharistiae figura erat: *Dixit ergo Jesus, facite homines discubere*. At vero ubi nam in hoc deserto sedes, quinque milibus hominum sufficientes, inveniri poterant? S. Joannes, qui huic miraculo præsens interfuit, providissime subjungit, dicens: *Erat autem fœnum multum in loco, et discubuerunt; sed quoniam putas mysterio factum est, quod homines super fœnum discubuerint?* Dionysius Carthusianus ait²: « *Sic locus mollior et aptior fuit ad sedendum*. » S. Marcus ait³: *Discubuerunt in partes per centenos, et quinquagenos*. Sed quoniam in hac distributione hominum latet mysterium? Glossa supra S. Marcum ait: « *Per quinquaginta jubilæi requies, quinquagenarius autem bis ductus centum facit, et ideo utriusque quietis perfectionem significat, scilicet corporis, et mentis; qui enim quiescit ab actibus pravis, requiem habet corporis, qui autem a cogitationibus etiam perversis, requietum habet mentis*: » quod vero fœnum concernit, quo sedilium loco homines hosce uti voluit, per hoc mortalitatis nostræ consideratio denotatur, siquidem *omnis caro fœnum*. Porro S. Marcus fœnum hoc viride fuisse ait; S. Joannes autem illud aridum fœnum fuisse dicit; nec mirum, quia ipsissima herba, quæ mane virescit, vesperi exaruisse et fœnum facta esse conspicitur; ac proinde non immerito vita nostra per fœnum significatur, utpote quæ veluti fœnum in unico momento languet, et deficit. Unde Eusebius Emissenus ait⁴: « *Super fœnum turbas discubere facit, quatenus hoc cibo ille intelligat se indignum, qui nondum super fœnum discubebit: quicumque igitur es, qui vis satiari de Panibus Christi, discubere prius super fœnum, seu fœnum te esse cognosce*. » S. Hieronymus pariter in Matthæum ita scribit⁵: « *discubere jubentur super fœnum, et secundum alium Evangelistam, supra terram, per quinquagenos aut centenos, ut postquam calcaverint carnem suam, et omnes flores illius, et sœculi voluptates, quasi arenas fœnum sibi subjecerint, tunc per quinquagena-*

¹ S. PASCH., de Corp. et Sang. Dom. — ² D. CARTH., ib. — ³ MARC., VI, 40. — ⁴ EUS. EMIS., h. in hanc Dom. — ⁵ S. HIER., in Matt.

« *rii numeri pœnitentiam ad perfectum centesimi numeri culmen ascendant*. »

6. — S. Remigius a S. Thoma citatus, tres Marias erga corpus Christi obsequiosiores fuisse obseruat, quam discipuli illi, qui eum sepulturæ mandarunt, cujus hanc assignat rationem, quia discipuli post exhibitum corpori Christi mortuo sepulturæ obsequium, in proprias suas rediere domos; at vero postquam corpus Domini sepultum est, cæteris ad propria remeantibus, soleæ mulieres, quæ eum arcu amaverant, perseveraverunt, et diligenter nota taverunt locum, in quo corpus Domini ponetur, quatenus congruo tempore munus suæ devotionis ei offerrent. Ecce tibi, quantum ad hoc, ut quis in devotione erga corpus Christi effervescat, expediens sit, ut quis oculos in sepulchrum continuo defixos teneat; quæ proinde primæ esse meruerunt, quas Christus feliciter illo gloriosæ resurrectionis suæ nuntio dignatus fuit. Nescio equidem, an ad hoc vos aliquando reflexeritis, quod Elias, per tres annos continuos, prope torrentem Carith, mane, et vesperi, pane, et carnibus, per corvos allatis, pastus fuerit, in Sarepta vero per manus vi duarum cuiusdam alimenta accepit, denique semel tantum Angelus colitus missus panem, et aquam ei reficiendo attulerit. Quorsum hec spectat mutatio? et certe quando ab Angelo pascendus erat, quis non credisset, hunc Angelum e paradisi laetissima mensa, delicatissima, et abundantia fercula allaturum fuisse? sed nihil horum ei allatum est; sed ecce solum *ad caput suum subcinericius panis* depositus fuit¹ et quidem hic panis non per corvos mittitur, quia sacramentum altaris figurabat: « *Patrem Angelorum manducavit homo; ecce panis Angelorum, factus cibus viatorum*. » Verum enim vero, eur Angelus ille tunc et non antea ad ipsum missus fuit? legatis velim sacram textum, et prophetam hunc numquam talem antea, qualem isto tempore, mortis timorem concepisse invenietis, utpote quam Jezabel illi comminata fuerat per ministros, ei dicentes: *Hæc mihi faciant dii et hæc addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut unius ex illis: timuit ergo Elias*; per quod significatur, quod hoc sacramentum tunc præcipue animæ prosit, quando homo illud haud secus ac viaticum sumit, communionem illam, ultimam sibi futuram esse reputans, et ideo factum est, quod Elias cum mortis timore cibum hunc capiens, ambularet in fortitudine cibi illus XL diebus et XL noctibus usque ad montem Dei Horeb, in quo Deum videre meruit. Observanda quoque et alia est hujus historiæ circumstantia notabilis, nimis, quod prima vice gustato pane, comedit et bibit et rursus obdormivit, non vero item secunda vice, quando Angelus Domini reversus est secundo et tetigit eum,

¹ III REG., XIX, 6.

dixitque illi: *Surge, comedere, grandis enim tibi restat via; tunc enim cum surrexisset, comedit et bibit et ambulavit in fortitudine cibi illius, etc.*, ut per hoc intelligamus, quod longe major fructus ex communione percipiatur, quando illa per modum viatici sumitur a nobis, velut jamjam ad alteram vitam transitur, quam quando ex devotione vel bona consuetudine sumitur. Notandum quoque est, panem illum ab Angelo allatum, nequaquam usualem fuisse, sed subcinericius: *et ecce ad caput suum subcinericius panis*. Porro cineres, qui corporibus nostris putrefactis supersunt, vivam in nobis mortis memoriam suscitant; ac proinde quando colestis hic panis simul cum cogitationibus et meditationibus mortis a nobis sumitur, ad prosequendum vigorosum in divino servitio cursum vires augentur. David olim dicebat²: *Cinerem tamquam panem manducabam, ac proinde potum meum cum fletu miscerbam*; quisquis enim panem hunc, velut viaticum, ad aliam vitam petendam sumit, in salutarem utique resolutum planetum. De hoc proinde pane Eucharistico B. Laurentius Justinianus ita arguit³: si panis ille, qui Eucharistiae solum typus fuit, tantum virum robur contulit, « *quid panis Christi, qui est panis vitæ, recte sumentibus spiritualis fortitudinis conferre valebit?* »

DISCURSUS XXX.

IDEA SERMONIS. — 1. Ut hoc sacramentum sit proficuum, requiritur conscientia a vitis mundata. — 2. Anima prius sananda est, quam hoc cibo passenda. — 3. Allusio ad aromata quibus corpus Christi conditum fuit. — 4. Sicut cibus corpori mortuo nihil prodest, sic nec S. Communio animæ mortua. — 5. Confessio præmittenda Communioni. — 6. Pura conscientia accedendum est ad hoc sacramentum. Quænam sit pura conscientia. Allusio syndonis mundæ, cui corpus Christi involutum fuit. — 7. Amphora aquæ, significat lacrymas compunctionis. — 8. Motiva de mundanda conscientia. Ad Christum in sacra communione accedendum tanquam ad judicem. — 9. Cur Christus in ultima Cœna mentionem fecerit præditionis et mortis sue. — 10. Antequam panem coelestem comedamus, gemere debemus et suspirare per compunctionem. Etiam venialia peccata eliminanda sunt ex conscientia.

Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. 1 Cor., xi, 28.

1. — Postquam fideles in primis Ecclesiæ nascientis temporibus sacram communionem frequentare cœpissent, S. Paulus, upote Doctore gentium a Deo electus et in Cœlo empyreo edocitus, modum

¹ Ps. cl, 10. — ² B. LAUR. JUST., de casto connub.